

Den 11. februar 2010

FOLKETINGETS
OMBUDSMAND

Inspektion af Statens Museum for Kunst den 1. oktober 2009

ENDELIG

J.nr. 2009-2978-160/PK3

Indholdsfortegnelse

1.	Indledning	2
2.	Det retlige grundlag for Folketingets Ombudsmands vurderinger	3
3.	Generelle forhold vedrørende Statens Museum for Kunst.....	5
4.	Tilgængelighedsforholdene	6
4.1	Ydre adgangsforhold.....	8
4.1.1.	Handicapparkering.....	8
4.1.2.	Indgangen	14
4.2.	Garderobe	15
4.3.	Skolernes spisestue	17
4.4.	Biografen	17
4.5.	Skranken	18
4.6.	Elevatorer	19
4.7.	Trapper.....	20
4.8.	Lifter	20
4.9.	Døre og dørtrin.....	21
4.10.	Handicaptoiletter	22
4.11.	Boghandel og café/restaurant.....	26
4.12.	Scenen	26
4.13.	Øvrige forhold.....	27
	Opfølgning	28
	Underretning	28

1. Indledning

Efter § 7, stk. 1, i ombudsmandsloven (lov nr. 473 af 12. juni 1996 om Folketingets Ombudsmand) omfatter ombudsmandens kompetence alle dele af den offentlige forvaltning. Efter lovens § 18 kan ombudsmanden undersøge enhver institution eller virksomhed samt ethvert tjenestested der hører under ombudsmandens virksomhed. Folketingets Ombudsmand foretager løbende inspektioner af offentlige institutioner, f.eks. fængsler, arresthuse, psykiatriske afdelinger og sociale bosteder.

Folketinget vedtog den 2. april 1993 beslutningsforslag nr. B 43 om ligestilling og ligebehandling af handicappede med andre borgere. Folketinget bad ved beslutningen Folketingets Ombudsmand om at "følge udviklingen i ligebehandlingen og eventuelt meddele påtale, hvor dette er muligt inden for ombudsmandens kompetence".

Folketingets Ombudsmands håndtering af spørgsmålet om ligebehandling af mennesker med handicap består i behandling af klager fra borgere eller handicaporganisationer. Derudover iværksætter Folketingets Ombudsmand af egen drift undersøgelser på området. Generelle initiativer er taget i forhold til Økonomi- og Erhvervsministeriet, Slots- og Ejendomsstyrelsen, DSB, Transportministeriet, Kirkeministeriet samt nogle kommuner. Herudover er der etableret et løbende samarbejde med Center for Ligebehandling af Handicappede og Danske Handicaporganisationer.

Folketingets Ombudsmand har som en del af den virksomhed der primært vedrører mere generelle forhold, besluttet at foretage inspektioner af nogle bygninger særligt med handikaptilgængelighed for øje. Inspektionerne skal omfatte bygningernes tilgængelighed for alle brugere af bygningerne. Formålet med inspektionerne er dels generelt at følge udviklingen på området for tilgængelighed mennesker med handicap og derved indvinde erfaringer vedrørende det mere generelle arbejde på området, dels i konkrete tilfælde at påpege fejl og mangler hvor det er nødvendigt. I dette formål ligger tillige et ønske om – i overensstemmelse med den nævnte folketingsbeslutning – at skabe opmærksomhed om området.

Som et led i denne virksomhed foretog jeg og en af embedets øvrige medarbejdere den 1. oktober 2009 inspektion af Statens Museum for Kunst i København. Til stede under inspektionen var museets publikumschef og en repræsentant fra Kulturministeriets departement.

Til at bistå mig under inspektionen havde jeg en kørestolsbruger – formanden for Vordingborg Kommunes handicapråd. Den pågældendes tilstedeværelse under inspektionen bidrog i allerhøjeste grad til at anskueliggøre tilgængelighedsforholdene.

Statens Museum for Kunst blev – sammen med Nationalmuseets hovedafdeling i Ny Vestergade som jeg inspicerede den 2. oktober 2009 – bl.a. udvalgt som genstand for inspektion ud fra kriterier vedrørende betydningen af tilgængelighed for gæster med handicap og museets repræsentativitet for tilsvarende offentlige bygninger.

Inspektionen bestod af en indledende samtale med de nævnte repræsentanter fra museet og Kulturministeriet, en rundgang i museet og en kort afsluttende samtale. Ruten under rundgangen i museet blev tilrettelagt efter mit valg efter nærmere forslag fra museets publikumschef.

Denne rapport har i en foreløbig udgave været sendt til Statens Museum for Kunst og Kulturministeriet til eventuelle bemærkninger om faktiske forhold som den foreløbige rapport måtte give anledning til. Jeg har ikke modtaget bemærkninger.

2. Det retlige grundlag for Folketingets Ombudsmands vurderinger

Siden den 1. februar 1978 har der i byggelovgivningen (herunder i bygningsreglementet fra 1977) været fastsat handicapkrav med det formål at sikre at bebyggelserne kan benyttes af alle, også af personer der – midlertidigt eller permanent – har gangbesvær eller må benytte kørestol, eller hvis orienteringsevne på anden måde er nedsat. I de senere bygningsreglementer er der kommet yderligere krav der generelt tilgodeser bygningers tilgængelighed.

De nugældende regler for handicaptilgængelighed følger af byggeloven (lovbekendtgørelse nr. 452 af 24. juni 1998 med senere ændringer) med tilhørende bygningsreglement. Aktuelt gælder bygningsreglement 2008 som har erstattet det tidligere bygningsreglement fra 1995. Der er endvidere regler for handicaptilgængelighed i bekendtgørelse nr. 1250 af 13. december 2004 om tilgængelighedsforanstaltninger i forbindelse med ombygninger i eksisterende byggeri (ligeledes med senere ændringer som følge af udstedelse af bygningsreglement 2008).

Bygningsreglement 2008 indeholder ligesom (og i videre omfang end) bygningsreglement 1995 specifikke bestemmelser som skal sikre at bygninger er tilgængelige for mennesker med handicap.

Kravene i bygningsreglementet gælder:

- ved opførelse af ny- eller tilbygninger (byggelovens § 2, stk. 1, litra a)
- ved ombygninger eller anvendelsesændringer som er væsentlige i forhold til bestemmelser i loven eller de i medfør af loven udfærdigede bestemmelser (byggelovens § 2, stk. 1, litra b og c).

Hertil kommer at bestemmelserne i den ovenfor nævnte bekendtgørelse (nr. 1250/2004) gælder ved ombygninger af offentligt tilgængelige bygninger og erhvervsbyggeri til service og administration i de tilfælde hvor ombygningen *ikke* er væsentlig i henhold til byggelovens § 2, litra b. Bekendtgørelsen indeholder krav om

- etablering af handicapparkeringspladser
- niveaufri adgang til bebyggelsen
- indretning af handicapproilet og
- installation af elevator

(bekendtgørelsen er udstedt i medfør af byggelovens § 4 B der blev indsat i loven i medfør af lov nr. 484 af 9. juni 2004 om ændring af byggeloven. Bekendtgørelsen trådte i kraft den 1. januar 2005).

Kravene i bekendtgørelsen der som nævnt gælder for mindre (ikke væsentlige) ombygninger, gælder dog ikke uanset hvilke omkostninger der er forbundet med de nævnte tilgængelighedsforanstaltninger. I bekendtgørelsens § 4, stk. 1 og § 5 er der fastsat en maksimumsgrænse for de økonomiske omkostninger til de tre førstnævnte tilgængelighedsforanstaltninger. Overstiger omkostningerne maksimumsgrænsen (udgifterne til de nævnte tilgængelighedsforanstaltninger målt i forhold til de øvrige ombygningsomkostninger), bortfalder kravene. Der er i § 4, stk. 2, en særlig maksimumsgrænse for udgifterne til installation af elevator.

Statens Museum for Kunst ligger på hjørnet af Sølvgade og Øster Voldgade. Museet fik en større tilbygning i 1998-99, tegnet af arkitekt Anna Maria Indrio (C.F. Møllers tegnestue), og blev samtidig ombygget/renoveret. Bygningerne er på den baggrund omfattet af tilgængelighedskravene i bygningsreglementet fra 1995.

Ved ombudsmandens undersøgelse af om der i offentlige bygninger og lignende er handicaptilgængelighed, kan ombudsmanden undersøge om de omtalte handicapkrav i byggelovgivningen er iagttaget.

Ombudsmandens grundlag for at bedømme et forhold er imidlertid i et vist omfang mere vidtgående end hvad der i almindelig forvaltningsretlig terminologi betegnes som "gældende ret"; i dette tilfælde byggelovgivningens tilgængelighedskrav. Ombudsmanden har således også en vis mulighed for at anlægge mere overordnede humanitære eller medmenneskelige betragtninger i sin bedømmelse af et forhold. Ombudsmandens vurdering er i den forbindelse præget af krav om hensynsfuld og menneskeværdig behandling af borgerne. Den nævnte vurdering er i høj grad inspireret af 1) folketingsbeslutningen af 1983, 2) FN's standardregler om lige muligheder for handicappede mv., 3) Statens Byggeforskningsinstituts anbefalinger (SBI-anvisning 216), 4) Dansk Standard 105 – Udearealer for alle – og 5) Dansk Standard DS 3028:2001 – Tilgængelighed for alle – (som er udarbejdet af Dansk Standard bl.a. i samarbejde med det tidligere By- og Boligministerium og forskellige handicaporganisationer).

Byggelovgivningens tilgængelighedskrav er som udgangspunkt ikke tillagt tilbagevirkende kraft. Som led i det udvidede bedømmelsesgrundlag, som jeg har nævnt ovenfor, har ombudsmanden imidlertid i et vist omfang også mulighed for at tage stilling til spørgsmålet om tilgængelighed i bygninger der var opført på det tidspunkt da byggelovgivningens tilgængelighedskrav trådte i kraft.

Generelt er det således på dette område min opfattelse at det så vidt muligt må tilstræbes at det i offentlige bygninger med almindelig publikumssøgning er muligt for mennesker med handicap (og personer med midlertidig nedsat bevægelses- eller orienteringsevne) at komme ind og blive betjent på linje med andre borgere.

3. Generelle forhold vedrørende Statens Museum for Kunst

Museet ligger som nævnt på hjørnet af Sølvgade og Øster Voldgade i København (adressen er Sølvgade 48-50, 1307 København K). Museet, der er en statsinstitution under Kulturministeriet, består af tre "samlinger":

Den Kongelige Maleri- og Skulptursamling
- danske og udenlandske malerier og skulpturer

Den Kongelige Kobberstiksamling
- danske og udenlandske kunstværker på papir

Den Kongelige Afstøbningssamling
- 4000 års skulpturhistorie i gipsafstøbninger.

Skulptur- og malerisamlingen rummer ifølge museets hjemmeside omkring 10.500 malerier og skulpturer, og kobberstiksamlingen over 245.000 kunstværker på papir. Desuden er der ca. 2.000 gipsafstøbninger i afstøbningssamlingen der har til huse i Toldbodgade 40.

Kun en lille del af de tre samlinger kan udstilles i museets sale, mens resten opbevares i magasinerne.

Det blev under inspektionen oplyst at blinde og (stærkt) svagsynede ikke har mulighed for at føle på de udstillede kunstværker og at det på den baggrund må forventes at disse persongrupper vælger museets udstillinger fra.

Det betyder imidlertid ikke at museet i sin planlægning kan se helt bort fra blinde og (stærkt) svagsynede. Jeg henviser til at museet efter det oplyste også modtager gæster i helt andre sammenhænge og – forstår jeg – det i stigende grad. Det blev således under inspektionen oplyst at bl.a. museets restaurant udlejes til forskellige private/museumsfremmede formål. Et opslag på museets hjemmeside viser ikke hvilke yderligere lokaler museet udlejer.

Jeg beder om museet om nærmere oplysninger herom og henviser i øvrigt til det som jeg har anført nedenfor under pkt. 4.7 og pkt. 4.13.

I den handleplan der er knyttet til museets resultatkontrakt for 2006-09, er det anført at museets egenindtjening skal øges, og der er sat tal på den årlige indtjening i disse 4 år: 500.000 kr.

Jeg beder museet om at oplyse om udlejning af lokaler indgår i dette tal og – i bekræftende fald – med hvilket beløb.

4. Tilgængelighedsforholdene

Statens Museum for Kunst har om tilgængelighedsforholdene anført følgende på sin hjemmeside:

"Praktisk information

Ved fremvisning af stamkort fra Dansk Blindesamfund eller Invalideorganisationernes Brugerservice kan handicappede gratis tage en ledsager med til museets særudstillinger.

Adgang i kørestol sker via elevatoren til venstre for trappen til hovedindgangen.

Der er også mulighed for at låne kørestole på museet.

Handicapoiletter forefindes i museets underetage i både den nye og gamle bygning.

Omvisninger

Omvisninger på MHS og tegnsprog afholdes løbende. Kontakt museets booking for næste omvisning.

T 3378 8484

Mandag-fredag kl. 10-14

Parkering

Foran museet er der fire handicapparkeringspladser for biler med handicapskilt. Indkørsel fra Øster Voldgade. Det er ikke muligt at reservere en p-plads.

Mærkeordningen for Tilgængelighed

Statens Museum for Kunst er registreret og valideret i Mærkeordningen for Tilgængelighed. Det betyder, at museet er at finde på hjemmesiden 'Foreningen for Tilgængelighed for Alle'. På hjemmesiden er der detaljerede oplysninger om tilgængeligheden på museet."

På siden om tilgængelighed er der endvidere en henvisning til www.godadgang.dk.

Opslaget ovenfor nås fra hjemmesidens forside via "Information", "Planlæg dit besøg", "Yderligere oplysninger A-Å" og "Handicappede".

Jeg har noteret mig oplysningerne under inspektionen om at museets hjemmeside i 2010 vil blive markant ændret, jf. også oplysningerne på hjemmesiden om SMK Digital.

Jeg har særligt noteret mig at museet løbende afholder omvisninger på tegnsprog og MHS (det særlige mundhåndssystem for svært hørehæmmede og døvblevne). Jeg beder museet om at oplyse hvor tit sådanne omvisninger på MHS, henholdsvis tegnsprog, finder sted.

En søgning på hjemmesiden på ordet tilgængelighed giver bl.a. en henvisning til museets resultatkontrakt fra 2002-05. Her er bl.a. anført følgende:

”Der skal sikres en mere miljøvenlig bygningsmæssig drift gennem brug af energibesparende foranstaltninger. Der skal fortsat arbejdes på at sikre tilgængelighed for alle i museets bygninger.

...

Resultatkrav i perioden:

Museet miljøbelastning skal falde med mindst 10 % i perioden, målt som kWh og som energiforbrug til varme pr. graddag.”

Som det fremgår af citatet ovenfor, blev der i 2002-05 stillet krav om en nedbringelse af museets miljøbelastning, mens sikringen af tilgængeligheden for alle i museets bygninger fremstår som en programerklæring.

I den gældende resultatkontrakt (for 2006-09) er der bl.a. lagt vægt på at opnå et højere besøgstal hvilket ifølge kontrakten kun bliver muligt

”(…) ved hele tiden at være opmærksom på brugernes behov og ønsker. Museet når således målene på disse indsatsområder ved konstant at være i dialog med omverdenen og ved at indfange og udfordre denne.”

Jeg går ud fra at der hermed også er tænkt på de forskellige handicapgrupper, og herunder mennesker med bevægelseshandicap; grupper som – ikke længere – er udtrykkeligt nævnt i resultatkontrakten.

4.1 Ydre adgangsforhold

4.1.1. Handicapparkering

Der er ingen parkeringspladser forbeholdt museets brugere/gæster, men alene almindelig gadeparkering (til Københavns Kommunes højeste takst, men dog gratis om søndagen). Som det fremgår af museets hjemmeside, er der fire parkeringspladser som er forbeholdt mennesker med handicap. Museets publikumschef kunne på forespørgsel ikke oplyse om de fire pladser dækker efterspørgslen.

Bygningsreglement 2008, kapitel 2.6.2, stk. 3, lyder således:

”Ved udformningen af parkeringspladser skal et passende antal parkeringspladser udformes, så de kan anvendes af personer med handicap.

...”

Denne bestemmelse er en videreførelse fra de tidligere regler.

Som allerede nævnt er der ikke ved Statens Museum for Kunst udformet parkeringspladser, men alene de nævnte fire handicapparkeringspladser. Hertil kommer to ”almindelige” handicapparkeringspladser (der blev opmålt til 5 x 2 m) på Øster Voldgade tæt på indkørslen til museet.

Disse to pladser er ikke nærmere omtalt i det følgende.

Det er under alle omstændigheder museets ansvar at det fornødne antal handicapparkeringspladser effektivt er til rådighed på relevante områder og til enhver tid. Dette indebærer at antallet af pladser må afpasses med behovet, at det effektivt skal sikres at de faktisk er til rådighed for mennesker med handicap, og at pladserne har en placering på området som er hensigtsmæssig for brugerne.

Jeg beder museet om at oplyse om de fire handicapparkeringspladser er tilstrækkelige til at opfylde behovet.

Ifølge pkt. 1.2.11 i DS 105 – Udearealer for alle, bør handicapparkeringspladser placeres tættest muligt ved indgangen, ideelt i højst 30 meters gangafstand.

De fire handicapparkeringspladser er placeret parvis til højre og venstre for den brede trappe foran museets gamle bygning. At den særlige indgang til personer i kørestol der er nævnt på hjemmesiden, er placeret i det yderste venstre (sydvestlige) hjørne af bygningens centrale karnap, betyder at gangafstanden er kortere fra de to parkeringspladser der ligger til venstre for trappen i forhold til parkeringspladserne til højre herfor; henholdsvis ca. 25 meter og ca. 50 meter (målt fra de to parkeringspladser af de fire som ligger længst væk fra indgangen).

Jeg foretager mig ikke noget i anledning af denne relativt beskedne overskridelse af den anbefalede gangafstand for de to parkeringspladser til højre for hovedtrappen.

Parkeringspladserne er markeret med et kørestolspiktogram på vejbanen.

Det giver mig ikke anledning til bemærkninger at museet og/eller Københavns Kommune – som efter det oplyste ejer den del af ejendommen som strækker sig fra den gamle museumsbygning og ned til henholdsvis Sølvgade og Øster Voldgade – ikke har opsat skilte til at markere de fire handicapparkeringspladser; skilte til brug på de tidspunkter hvor markeringen på kørebanen er dækket af is eller sne. Jeg henviser til skiltet ved indkørslen til museet på Øster Voldgade og til det forhold at parkeringspladsernes placering udtrykkeligt er omtalt på hjemmesiden.

Ved indkørslen fra Øster Voldgade er antallet af handicapparkeringspladser (fire) dog ikke nævnt.

Jeg henstillede under inspektionen at dette blev ændret således at kørestolsbrugere der kommer i bil, ikke kører forgæves. Jeg sigtede til den situation hvor en kørestolsbruger vil få at vide at begge pladser er optaget hvis f.eks. den passager der er blevet sat af for at undersøge parkeringsmulighederne, ikke er opmærksom på at der også er to handicapparkeringspladser vest for hovedtrappen. Jeg bemærker at disse ikke umiddelbart kan ses af den som kommer ad vejen fra Øster Voldgade.

Handicapinformationen på skiltet ved indkørslen fra Øster Voldgade er trykt på en aflang selvklæbende gul strimmel.

Illustration 1 – Skiltet ved indkørslen fra Øster Voldgade

Jeg drøftede under inspektionen med museets publikumschef om ikke denne strimmel burde erstattes af et mere officielt skilt – med et piktogram – således at informationen dels blev synlig også fra den anden side af gaden, dels kan forstås også af udlændinge. Publikumschefen oplyste at det ikke har været uden vanskeligheder i forhold til Københavns Kommune blot at få tilladelse til den gule strimmel.

Jeg henstiller til Statens Museum for Kunst at foranledige at der kommer et egentligt (og større) skilt det pågældende sted med et piktogram.

Hvis museet får problemer med Københavns Kommune i anledning af min henstilling, beder jeg om at museet oplyser mig herom med henblik på at jeg kan kontakte kommunen direkte.

Den kørende trafik – fra Øster Voldgade ind forbi museets facade – er i princippet ensrettet – med indkørsel fra Øster Voldgade og udkørsel på Sølvgade.

Jeg henstillede under inspektionen at dette udtrykkeligt kommer til at fremgå.

Den kørende trafik har ikke en helt fri adgang til museet, men skal først passere en pullert med tilhørende samtaleanlæg og kamera (pullerten sænkes af den museums-vagt som den kørende via samtaleanlægget kommer i kontakt med). I kanten af vejen - ved siden af pullerten – er der et lysanlæg som viser rødt lys, henholdsvis grønt når pullerten er sænket. Dette er meget praktisk idet pullerten ikke kan ses fra førersædet.

Jeg afprøvede under inspektionen samtaleanlægget der, ligesom det øvrige anlæg, virkede upåklageligt.

Det viste sig efter afslutningen af inspektionen at der ikke ved indgangen til haveanlægget foran museet (indgangen i krydset Sølvgade og Øster Voldgade) er et skilt der viser eventuelle kørestolsbrugere der ikke er i bil, vej til indkørslen fra Øster Voldgade.

Jeg henstiller til Statens Museum for Kunst at foranledige at der også opsættes et sådant skilt.

Jeg beder om oplysning om hvad mine henstillinger ovenfor har ført til, henholdsvis fører til.

I vejledningen til Bygningsreglement 2008 og i DS 3038:2001, pkt. 4.1, anbefales det at handicapparkeringspladser måler mindst 3,5 meter i bredden (og 5 meter i længden). Den normale bredde på en parkeringsplads er 2,5 meter. Gangareal og lignende kan efter DS 3038:2001s anbefalinger indgå i bredden, hvis arealet er plant og i samme niveau som parkeringsarealet. Til kassevogne anbefales 4,5 meter i bredden og 8 meter i længden.

Under inspektionen opmålte min medarbejder de fire handicapparkeringspladser på begge sider af museets indgang til at være 2 x 5 meter. Pladserne er placeret i venstre side af færdselsretningen og udfylder knap halvdelen af vejens bredde.

Der er stort ingen trafik på det sted hvor pladserne er placeret. På den baggrund giver bredden af parkeringspladserne mig ikke anledning til bemærkninger.

Pladserne var optegnet parvis med et mellemrum på to meter. Det relativt lille mellemrum sammenholdt med pladsernes begrænsede størrelse betyder umiddelbart at kun de to bagerste af disse parkeringspladser vil kunne benyttes af en kassevogn med liften bagtil. Så vidt jeg umiddelbart kan se, er der ikke pladsproblemer på langs af vejen, hverken på højre eller venstre side af indgangen til museet.

Jeg henstiller derfor til Statens Museum for Kunst at pladserne ændres således at de bliver længere og får et mellemrum der gør at alle fire pladser kan benyttes af kassevogne med lift bagtil.

Da jeg ankom til Statens Museum for Kunst med henblik på at indlede inspektionen, var den nævnte kørestolsbruger – formanden for Vordingborg Kommunes handicapråd – allerede ankommet i sin bil (en VW Caravelle med liften i højre side). Allerede ved udstigningen viste det sig at der var væsentlige problemer med vejens hældning på tværs.

Illustration 2 – Af- og påstigningsvanskeligheder grundet vejens hældning

Den betydelige hældning på tværs af vejen bevirkede at udstigning og påstigning af liften (der er låst i en 90 graders vinkel) ikke alene var besværlig, men også forbundet med en vis risiko for at vælte med kørestolen. Faktisk var det allerede vanskeligt for kørestolsbrugeren at komme op på liften inde i bilen; hvor det i bogstaveligste forstand gik op ad bakke.

Hældningsgraden på tværs af vejen blev under inspektionen målt til 5,3 % (de to parkeringspladser på højre side af indgangen), henholdsvis 3,9 % (de to parkeringspladser på venstre side af indgangen).

Dette problem blev allerede indgående drøftet under inspektionen. Hvis det ikke allerede er sket, henstiller jeg til Statens Museum for Kunst at foranledige at der foretages det fornødne for at afhjælpe problemet.

Uanset de – isoleret set – kritiske bemærkninger, er det mit overordnede indtryk at parkeringsforholdene for kørestolsbrugere er relativt gode – og især bliver det når problemet med hældningsgraden på tværs bliver løst.

Det er ligeledes mit overordnede indtryk at pladserne – uanset foranstaltningerne ved indkørslen i form af samtaleanlæg og pullert – er lette at komme til for brugerne.

Der er også en hældning på langs af vejen, men denne er ikke væsentligt (hældningen blev under inspektionen målt til (max.) 2,3 %).

4.1.2. Indgangen

Den særlige indgang for kørestolsbrugere og gangbesværede er – som allerede nævnt – placeret til venstre for museets trappe set forfra. Et skilt midt på trappen foran museet viser vej mod handicapindgangen.

Illustration 3 – Skiltet der anviser adgangsvejen for kørestolsbrugere

Skiltet er, som det fremgår, absolut ikke stort og falder derfor, og pga. de valgte farver, umiddelbart ikke i øjnene.

Jeg forstår umiddelbart at museet har valgt skiltet og farverne for at skiltet ikke skulle virke for påfaldende.

Skiltet er efter min opfattelse imidlertid blevet så anonymt at det knap tjener noget formål at have det, og jeg henstiller derfor til museet at arrangere at foranledige at skiltet bliver udskiftet med et mere fremtrædende skilt eller bliver malet i farver der adskiller sig fra farven på gelænderet.

Tæt på skiltet på gelænderet, jf. illustrationen ovenfor, var to kloakdæksler sunket således at der er opstået to huller der kan være til ulempe/fare for blinde og svagsynede – det gælder især det ene af disse huller.

Jeg nævnte allerede dette forhold under inspektionen, og jeg beder museet om at oplyse hvad der videre måtte være sket med henblik på at rette op herpå.

Der var på tidspunktet for inspektionen (nogle minutter efter at museet var åbnet) allerede parkerede cykler der delvist spærrede for adgangen til handicapindgangen. Museets publikumschef oplyste på forespørgsel at det er et generelt problem at cyklisterne ikke respekterer forbudsskiltene på muren ved handicapindgangen (og andre steder).

Jeg anbefalede at museet – udover forbudsskiltene på muren – markerer det område på asfalten som kørestolsbrugere nødvendigvis må have holdt fri for cykler mv. Det kunne f.eks. være med gule striber.

Jeg beder museet om at oplyse hvad der måtte være sket på dette punkt siden inspektionen.

Foran den særlige handicapindgang er der et tilsvarende samtaleanlæg med kamera som ved indkørslen fra Øster Voldgade.

Også dette samtaleanlæg fungerede fint.

Den pågældende vagt åbner døren for kørestolsbrugeren der bliver ledt ind i en elevator der tillige kan bruges til varer (og kunstværker). Elevatordøren er bred, og knapperne i elevatoren sidder i en bekvem højde.

Museets indgangsparti giver mig ikke anledning til yderligere bemærkninger.

4.2. Garderobe

De besøgende der ankommer med elevatoren, bliver efter at være kommet ud herfra ledt ind i museets forhal. Hvis den besøgende skal bruge garderoben, må den pågældende ligesom museets øvrige gæster ned i museets kælder (niveau 0). Kørestolsbrugere m.fl. kan benytte elevatoren i forhallen. Der er også en særlig handicapelevator i forhallen, men denne anvendes efter det oplyste ikke længere efter sit formål.

Dette er markeret på døren med et skilt med indkørsel forbudt.

Illustration 4 – Handicapelevatoren i forhallen

Da skiltet kan misforstås, henstiller jeg i fortsættelse af drøftelserne under inspektionen til Statens Museum for Kunst at informationen gives på en anden – umisforståelig – måde.

Jeg beder museet underrette mig om hvad min henstilling fører til.

I garderoben er der aflåselige skabe i flere etager, og der er knager til at hænge overtøjet på. Der er også en særlig børnegarderobe med knager i flere højder.

Garderoben giver mig ikke anledning til bemærkninger.

I forhallen er der fire kørestole til udlån, således som det også fremgår af museets hjemmeside.

Kørestolene er sat frem således at de besøgende der er interesseret i at låne en kørestol, ikke kan undgå at lægge mærke til dem. Kørestolene var endvidere i fuld køreklar stand.

Kørestolene er også tænkt som et alternativ til de meget store elektriske kørestole som dels kan være vanskelige at manøvrere rundt med i museet, og som dels kan udgøre en vis risiko for de udstillede værker.

Museets publikumschef oplyste på forespørgsel at hun godt kunne forestille sig at museet efter omstændighederne vil kunne nedlægge et forbud mod anvendelse af en sådan stor elektrisk kørestol. Hun oplyste dog samtidig at det at skulle skifte til en anden kørestol, ikke hidtil har givet anledning til problemer.

Jeg har på denne baggrund ikke anledning til at foretage mig noget.

4.3. Skolernes spisestue

På niveau 0 findes, udover garderoben med tilhørende toiletter, skolernes spisestue og museets biograf.

Spisestuen svarer i størrelse til et meget lille klasselokale, og det blev da også på forespørgsel oplyst at spisestuen er helt utilstrækkelig såvel i størrelse som i antal af pladser i forhold til det antal skoleelever som daglig besøger museet.

Eventuelle elever i kørestol har på grund af fem høje trappetrin ingen mulighed for at komme med de andre elever ind i spisestuen, men må spise deres medbragte mad i garderoben.

Da spisestuen efter det oplyste under alle omstændigheder langt fra kan rumme alle eleverne, og da mange af disse ligeledes er nødsaget til at spise deres mad i garderoben, giver den fysiske forhindring som trappen medfører, mig ikke anledning til at foretage noget.

4.4. Biografen

Lige uden for biografen er der en rampe af letmetal med en hældning på 2,9 % hvilket ikke giver mig anledning til bemærkninger.

Biografen anvendes efter det oplyste først og fremmest til foredrag i forbindelse med museets særudstillinger.

Biografen er opbygget som en almindelig biograf med faste stolerækker løftet op bag hinanden, dog således at de første 3-4 stolerækker er placeret på det plane gulv.

De yderste stole i de første tre stolerækker er fjernet således at der kan blive plads til tre kørestole bag hinanden.

Jeg går umiddelbart ud fra at det er tilstrækkeligt til at opfylde behovet.

Foran lærredet er der i hele rummets bredde en forhøjning som bevirker at foredragsholderen bedre kan ses af alle i biografen. Hvis foredragsholderen er kørestolsbruger, er det ikke umiddelbart muligt for den pågældende at komme op på forhøjningen der måler 18,5 cm i højden.

Jeg beder museet om en udtalelse herom.

4.5. Skranken

Skranken, der er placeret i museets store lyse forhal (på niveau 1), er meget høj – godt 120 cm.

Ved skranken skal der bl.a. betales for entré til museets særudstillinger. Dankortterminalen er ikke anbragt oven på skranken, men på forsiden af denne – i en højde af 97 cm – hvilket gør terminalen meget nem at betjene også for kørestolsbrugere.

Illustration 5 – Dankortterminalen ved skranken i forhallen

Skranken giver mig ikke anledning til bemærkninger.

På og ved skranken er der udstillet forskellige foldere om Statens Museum for Kunst – herunder en folder om museets grundplan (niveau 0 til 3).

I folderen er alle de faste udstillinger indplaceret (med farver på de enkelte niveauer) på en meget overskuelig måde. Her er også caféen, boghandlen, biografen samt toiletter og elevatorer mv. indtegnet. På folderens bagside er der opregnet mange praktiske oplysninger (fra museets forbud mod fotografering med blitz i samlingerne til en oplysning om hvor kædelås og regnslag til barne- og klapvogne, som ikke kan medtages i museet, kan udlånes). Folderens bagside indeholder endvidere en kort beskrivelse af museets faste samlinger, historie og arkitektur under overskriften ”Velkommen” og en henvisning til museets hjemmeside – www.smk.dk – for yderligere information.

Alt i folderen er skrevet både på dansk og engelsk.

Jeg beder museet om at oplyse hvorfor handikaptoiletterne ved scenen ikke er indtegnet.

4.6. Elevatorer

Museets elevatorer er gode og tilstrækkelig brede (også indgangsdøren). Knapperne sidder i en god højde. Der er endvidere monteret håndlister og klapsæder i elevatorerne.

Niveauplanet (niveau 0 til 3) der er angivet ved siden af elevatorknapperne, er i elevatorerne fremhævet taktilt af hensyn til blinde og svagsynede. I en enkelt elevator er knapperne (som et alternativ) forsynet med niveauplan i braille (punktskrift).

I modsætning til hvad der er tilfældet på Nationalmuseets hovedafdeling, som jeg inspicerede dagen efter inspektionen af Statens Museum for Kunst – er der i elevatorerne også en højttaler til hjælp for eventuelle blinde og svagsynede brugere. I højttaleren angives det niveauplan som elevatoren stopper på. Akustikken i elevatorerne gør det vanskeligt at høre lyden fra højttaleren, eller også er teknikken ikke tilstrækkelig god/tilstrækkeligt godt indstillet.

Inden jeg eventuelt foretager mig mere, beder jeg museet om en udtalelse om dette.

Hvad eventuelle blindes (og stærkt svagsynedes) færden i museet angår, henviser jeg endvidere til Statens Museum for Kunsts udlejningsvirksomhed, som jeg i øvrigt har spurgt nærmere til under pkt. 3.

For så vidt angår blinde og svagsynede, henviser jeg i øvrigt til pkt. 4.7 og pkt. 4.13 (om markering af trapper).

Der er ud for elevatorknappen til niveau 3 en tekst med "kun adgang for gangbesværede". Publikumschefen oplyste på forespørgsel at denne tekst er midlertidig og alene er anbragt for at de besøgende der kan benytte trappen mellem 2. og 3. niveau, gør det med henblik på at få størst muligt udbytte af særudstillingen som også inkluderer trappen mellem 2. og 3. niveau.

4.7. Trapper

Statens Museum for Kunst – både den gamle og nye bygning – er forsynet med et større antal trapper. Trapperne (også de korte trapper på kun 2-3 trin) er typisk kun delvist markeret af hensyn til svagsynede eller slet ikke markeret.

Jeg henstiller til Statens Museum for Kunst at foretage en gennemgang af museets trapper med henblik på at der foretages en hensigtsmæssig markering af hensyn til svagsynede besøgende. Jeg henleder museets opmærksomhed på at der eksisterer markeringsstrimler af mange forskellige typer og farver, og på de vejledninger (tjeklister) om markering af trapper som bl.a. Statens Byggeforskningsinstitut har udgivet.

Jeg beder museet om at oplyse hvad min henstilling giver anledning til.

4.8. Lifter

Trappelifterne blev alle afprøvet og fungerede upåklageligt – med en enkelt undtagelse. Jeg henviser til liften i forhallen og sigter til at den automatiske døroplukning ikke virkede under inspektionen, og at knappen til at hidkalde liften er meget hård at trykke på (knappen er af den type som skal holdes inde indtil liften er der).

Hvad liften i forhallen angår, er den markering som er foretaget for at brugeren ikke af vanvare får fingrene i klemme mellem liften og muren bagved, uhensigtsmæssigt placeret.

Alle disse forhold nævnte jeg allerede under inspektionen.

Jeg beder museet om at oplyse hvad der måtte være sket på de ovenfor nævnte punkter i forlængelse af drøftelserne under inspektionen.

4.9. Døre og dørtrin

Langt de fleste af dørene i museet er glasdøre. En del af disse er forsynet med en tværmarkering som gør det muligt for svagsynede at se at de står foran en lukket dør. Dette gælder dog langt fra alle glasdøre – herunder indgangsdørene.

Jeg henstiller til museet at foranledige at dørene i museet bliver gennemgået med henblik på at alle glasdøre bliver forsynet med en tværmarkering af hensyn til svagsynede.

Jeg beder om underretning om hvad min henstilling giver anledning til.

Det er under pkt. 3.2.1, stk. 3, i Statens Byggeforskningsinstituts anvisning 216 anført at "hvis personer med nedsat kraft i fingre og hænder skal kunne åbne døre, bør disse have en maksimal åbningskraft på 25 N (svarende til en vægt på ca. 2,5 kg) ..."

Jeg konstaterede ikke under min gang rundt i museet at der var døre der ikke var tilstrækkeligt lette, jf. anvisning 216.

Statens Museum for Kunst har mange "ældre" dørtrin hvilket er naturligt bygningens alder taget i betragtning. Et enkelt sted blev niveauforskellen målt til 30-31 mm hvilket også blev nævnt under inspektionen.

Ifølge DS 3028:2001, pkt. 4.4.12, (og bygningsreglement 2008 pkt. 3.2.1, stk. 3), må dørtrin maksimalt være 25 mm høje.

Ifølge Statens Byggeforskningsinstituts anvisning 216 bør man generelt undgå dørtrin i fælles adgangsveje, alternativt anvende forsænkede bundstykker.

De "ældre" dørtrin vanskeliggør i nogen grad adgangen for kørestolsbrugere. Denne begrænsede tilgængelighed som disse dørtrin indebærer, bør løses. Som det blev nævnt under inspektionen, kunne en løsning være at montere en permanent skråkile-/liste på siden af dørtrinnene.

Jeg beder museet om at oplyse hvorledes problemet med de "ældre" dørtrin bliver løst.

Dørene i den gamle bygning på niveau 2 ved indgangen til samlingerne fra "omgangen" åbner automatisk – og udad. På dørhåndtaget er der skrevet "Træk/pull"; jeg går ud fra at det stammer fra tiden før automatikken blev monteret. Hvis man følger opfordringen og går hen for at trække i dørene, risikerer man at få døren "i hovedet" – dette gælder alle og ikke kun de svagsynede besøgende.

Jeg beder museet om at oplyse hvad der er foretaget på dette punkt i lyset af drøftelserne under inspektionen.

Adgang til udstillingen "blomster og bien" på niveau 1 (en udstilling for unge bag lokalerne til museets særudstilling om Nicolai Abildgaard) opnås af kørestolsbrugere og gangbesværede – på grund af adgangsforholdene (trapper) – ved henvendelse til en af vagterne der har mulighed for at låse en dør op fra særudstillingen. På forespørgsel oplyste publikumschefen at der altid er vagt bag døren i særudstillingen, og at det således aldrig vil være et problem for den pågældende kørestolsbruger at tilkalde en vagt til at låse døren op igen når vedkommende skal tilbage.

Jeg foretager mig på denne baggrund ikke mere vedrørende kørestolsbrugeres mulighed for at komme også i denne del af museet.

4.10. Handicaptolletter

Statens Museum for Kunst har fire egentlige handicaptolletter som er etableret, henholdsvis reetableret ved til-/ombygningen i 1998-99. Der er to toiletter i den gamle bygning og to i tilbygningen. Det sidste og femte handicaptollet ved værkstedet for børn på niveau 1 (op ad trappen fra skulpturgaden) vender jeg tilbage til sidst i dette afsnit.

Toiletterne i den gamle bygning der som nævnt ligger på niveau 0 i tilknytning til garderoben, og som praktisk taget er ens, giver mig alene anledning til at anføre at der var problemer med at nå toiletpapirholderen fra toilettet.

Jeg beder museet om en udtalelse herom – herunder en udtalelse om på hvilken måde problemet eventuelt kan løses.

Med det tidligere bygningsreglement fra 1995, der var gældende da handicaptolletterne i tilbygningen blev etableret, kom der – i modsætning til det afløste bygningsreglement fra 1982 (pkt. 4.3.4) – detaljerede regler om indretning af handicaptolletter. I det nu gældende bygningsreglement fra 2008 er detaljeringsgraden tiltaget yderligere. I DS 3028:2001, pkt. 4.5, er anbefalingerne for handicaptolletter i bygninger der er åbne for offentligheden, bl.a.:

- at der skal være et frit manøvreareal på mindst 1,5 m i diameter,
- at wc'et skal have en højde på 0,48-0,50 m til overkant af toiletskålen (inklusive sæde),
- at wc'ets forkant skal placeres 0,8 m fra bagvæg,
- at håndvaskens overkant placeres 0,78-0,80 m over gulvet,
- at håndklæder, servietautomat eller anden tørremulighed anbringes inden for rækkevidde af såvel stående som siddende, der befinder sig foran håndvasken eller sidder på wc'et,
- at spejl skal kunne benyttes af såvel stående som siddende, det vil sige række fra 0,9 til 1,9 m over gulv og
- at knage placeres på dørens inderside 1,2 m over gulv.

De to toiletter i tilbygningen opfylder en del af disse anbefalinger, men dog ikke alle. Der er således ingen af disse to toiletter hvor kravet om et frit manøvreareal på mindst 1,5 m i diameter fuldt ud er opfyldt.

Da problemet som antydnet med formuleringen konkret er af mindre betydning, foretager jeg mig ikke mere på dette punkt.

Toiletterne i tilbygningen, "toilet øst og vest", der ligger på begge sider af scenen, er i modsætning til handicaptolletterne i den gamle bygning forskellige.

Toiletterne måler 260 x 190 cm (vest), henholdsvis 238 x 177 cm (øst). Uanset at toilettet mod vest er størst i både længde og bredde, synes toilettet mod øst umiddelbart at være det bedste af de to med hensyn til handicapegnethed. Der mangler dog en knage til at hænge overtøjet på. Der var i væggen et hul i 160 cm's højde, formentlig efter en tidligere knage som har hængt for højt til at kunne anvendes af en kørestolsbruger.

Jeg henviser hvad højden på knagen angår, til DS 3028:2001, pkt. 4.5, som er nævnt ovenfor.

Toiletrulleholderen var endvidere placeret så langt fra toilettet at en kørestolsbruger af gennemsnitshøjde (og med gennemsnitlig armlængde) ikke kan nå den fra toilettet.

På begge toiletter var der sæbebeholdere med enhåndsgreb der som udgangspunkt er uegnet for personer med nedsat kraft i fingre/hænder.

På toilet vest var der en knage – i 160 cm's højde (og altså for højt).

På toilet vest var der kun én opklappelig armstøtte idet den anden armstøtte (på højre side af toilettet set forfra) var erstattet af en solid bordkant.

Jeg er fuldt opmærksom på at denne – noget uortodokse – løsning er bedre end hvis der ingen armstøtte var i den ene side, men løsningen er dog ikke i overensstemmelse med de gældende regler og anbefalinger.

Inden jeg foretager mig mere på dette punkt, beder jeg museet om en udtalelse om hvorfor museet – i dette det største af de to toiletter – har valgt en sådan indretning (uden egentlig armstøtte på toilettets ene side).

På den anden side af toilettet er der et friareal på 0,8 m fra toilettet til væggen ved siden af toilettet. Der er således ikke på nogen side af toilettet den frie afstand på 0,9 m som følger af bygningsreglementet fra 1995, jf. den vejledende pjecce om reglementets tilgængelighedskrav der er udgivet i december 1996 af Center for Ligebehandling af Handicappede i samråd med Bygge- og Boligstyrelsen. Jeg henviser til det der er anført i pjecen på side 27. Den formindskede frie afstand på 0,8 m betød at den kørestolsbruger – formanden for Vordingborg Kommunes handicapråd – som bistod ved inspektionen, kun med vanskelighed kunne køre sin i øvrigt meget smalle kørestol (på

58 cm) hen ved siden af toilettet (heraf følger at han vanskeligt ville kunne benytte toilettet selv med den større kørestol).

Jeg beder om at museet i forbindelse med sin udtalelse ovenfor kommer ind på hvilke muligheder museet har for at rette op på problemet. Jeg bemærker i den forbindelse at min medarbejder under inspektionen målte museets egne kørestole (til udlån) til en bredde på 65 cm.

Jeg er opmærksom på at det forhold at der på samme etage er et yderligere handicaptollet (øst), kan anføres til støtte for at handicaptollet vest evt. nedlægges (som handicaptollet) og videreføres som almindeligt toilet. Jeg går dog samtidig ud fra at museet er enig med mig i at det bør undersøges om især de pladsmæssige forhold ikke kan forbedres uden de store omkostninger således at museets tilbygning kan bevare begge handicaptolletter til glæde for brugerne.

Problemet med meget lidt plads på siden af toilettet blev ikke mindre af at der på væggen var monteret en hygiejneboks og at der – lidt længere henne, og op ad væggen – var en affaldsspand.

Der var et såkaldt tilbagetræk på de udadgående døre på begge toiletter. Tilbagetrækket gør det muligt for en kørestolsbruger at nå døren inde fra toilettet når døren skal lukkes.

Jeg beder museet om at oplyse hvad der videre måtte være sket eller kan gøres i forhold til de problemer på de to toiletter i tilbygningen som jeg i øvrigt har peget på ovenfor (og som også blev drøftet under inspektionen).

Handicaptollet ved børnenes værksted, som publikumschefen vægrede sig ved at omtale som et "rigtigt" handicaptollet, var lille, og der var endvidere ingen håndvask. I toilettets forrum var der en udslagsvask mv. som den toiletbesøgende kunne bruge.

Jeg er for så vidt enig med museets publikumschef i at det kan være en fordel at have et sådant toilet umiddelbart i nærheden af børnenes værksted. På den anden side kunne der argumenteres for at der – hvis der skal være et handicaptollet her – skulle indrettes et toilet som opfylder i hvert fald de mest basale krav, og herunder kravet om en håndvask i samme rum som toilettet.

Inden jeg foretager mig mere, beder jeg museet om en udtalelse om hvilke overvejelser museet har gjort sig ved indretning af dette toilet – og herunder museets overvejelser i tilknytning til tilgængelighedskravene i bygningsreglement 1995.

Hverken min medarbejder eller jeg noterede os om der på handikaptoiletterne var et nødkald.

Jeg beder Statens Museum for Kunst om oplysning herom.

4.11. Boghandel og café/restaurant

Jeg inspicerede også museets boghandel og café/restaurant.

Boghandlen ligger lige som caféen/restauranten i museets niveau 1 (stueplan). Boghandlen er godt indrettet således at kørestolsbrugere har gode muligheder for at komme rundt. Skranken er tilpas lav (93 cm), og Dankortterminalen var udstyret med et ikke alt for kort kabel til glæde for kørestolsbrugere.

Restauranten anvender en såkaldt fluesmækker. Der var relativt mange borde i caféen/restauranten. Til gengæld var bordene gode forstået på den måde at man med en kørestol let kunne komme ind under dem.

Hverken boghandlen eller caféen/restauranten giver mig anledning til bemærkninger.

4.12. Scenen

På tidspunktet for inspektionen var scenen optaget af et foredrag hvorfor scenen kun blev iagttaget på afstand. Min medarbejder har efterfølgende den 22. december 2009 foretaget en egentlig besigtigelse af scenen.

Illustration 6 - Scenen

Scenen består af en lang, bred trappe foran et bredt stykke gulv. Trappen med tilhørerpladser er delt i to (asymmetriske) afdelinger

Scenen er placeret med udsigt til Østre Anlæg gennem tilbygningens store vinduer fra gulv til loft. Det er muligt at trække et meget stort lærred ned foran vinduerne midt for scenen.

På de 12 trin som trappen består af, er der hynder som tilhørerne kan sidde på. Der er adgang til tilhørerpladserne fra midt på trappen og fra begge sider af trappen hvor der ingen hynder er.

Eventuelle kørestolsbrugere kan placere sig øverst oppe – bag ved det øverste trin med hynder (og bag et rækværk med en tyk glasplade). Der er også plads til kørestole foran det nederste trappetrin (i begge sider og midt på).

Scenen giver mig ikke anledning til bemærkninger.

4.13. Øvrige forhold

Der er rundt omkring på museet anbragt bænke og stole – herunder lænestole – således at de besøgende har mulighed for at hvile sig på turen rundt i det store museum. Flere steder i museet er der opsat stativer med meget lette klapstole som de besøgende kan medtage på deres tur rundt i huset og benytte hvor/når som helst. Stolene var gode at sidde på og solide deres vægt taget i betragtning.

De i øvrigt meget magelige lænestole som museet har, og som først og fremmest er placeret i forhallen, er meget lidt anvendelige for kørestolsbrugere idet disse har svært ved at komme til og fra lænestolene.

Jeg går ud fra at Statens Museum for Kunst er opmærksom herpå når lænestolene på et tidspunkt skal udskiftes.

Hvad risiko for tand- og/eller hovedskader angår, har jeg noteret mig at bagsiden af de to trapper på begge sider af scenen i tilbygningen ikke var forsynet med gangværn således at blinde og svagsynede der bruger stok for at orientere sig, ikke af vanvare kommer ind under trappen, der på dette sted er ca. 125 cm høj, eller måske snarere støder sig på den. Her sigter jeg navnlig til personer som deltager i de eksterne aktiviteter i caféen/restauranten mv. (jf. det anførte i pkt. 3 ovenfor). Det manglende værn under trappen i forhallen indebærer en tilsvarende risiko.

Jeg beder om museets bemærkninger hertil.

Opfølgning

Jeg beder om at Statens Museum for Kunst sender de udtalelser mv. som jeg har bedt om, tilbage gennem Kulturministeriet som jeg ligeledes beder om en udtalelse.

Underretning

Denne rapport sendes til Statens Museum for Kunst, Kulturministeriet, Statens Byggeforskningsinstitut, Center for Ligebehandling af Handicappede, Erhvervs- og Byggestyrelsen og Folketingets Retsudvalg.

Lenart Frandsen
Inspektionschef